

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

Sectio I. Qvod, & quale sit peccatum infidelitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

gationem fidei externam. Et quidem exempla Sanctorum ibi antea à nobis relata, qui eiusmodi propositum ex bono fine cum equiuocatione significauerunt, non erant de proposito negandi alium articulum, sed eundem, vel potius totam fidem, quam tunc tenebant, & credebant. Quare dicendum est, voluntatem vniuersalem, quam dicimus prærequiri ad actum perfectum fidei, non esse vniuersalem in ordine ad tempus, sed in ordine ad obiecta à Deo reuelata. Voluntas ergo illa est præfens, & vult subicere nunc intellectum Deo planè, ita ut nullam Dei reuelationem sufficienter propositam nunc respuat: & quia hanc voluntatem, & submissionem præsentem significat ipse assensus fidei, ideo est cultus intellectualis Dei, pro ut subest huic voluntati, quam præsupponit, & significat. Quod idem cum proportionem dicendum est de voluntate, & submissione interna, quam significat adoratio, & cultus exterior: non est enim voluntas submittendi se in futurum, imò aliquando esset imprudens ea significatio: nam qui hodie genuflectit Regi, & significat submissionem internam, & voluntatem cedendi ei propter Regiam dignitatem, si cras tamen ipse fiat summus Pontifex, non genuflectet Regi, sed ab eodem adorabitur genuflexo; quare per genuflectionem hodiernam non significabat submissionem internam pro tempore futuro, sed pro tempore præfenti, pro quo erat excellentia illa Regia, & excessus supra genuflectentem. Hinc stare potest cum adorazione, & cultu supremo præfenti propositum peccandi postea contra debitum cultum. Si tamen nunc simul peccaretur contra cultum eiusdem Dei, actus adorationis non esset perfectus, sed haberet ex parte significationem falsam, cum significaret submissionem internam præfentem totalem, cum tamen non esset totalis, sed ex parte. Multoque imperfectior esset adoratio, si tunc esset voluntas contraria submissioni præfenti, quæ significatur per adorationem externam, nempe voluntas præferendi te, & non cedendi illi, quem exterius colis, pro ut faciunt, qui vident, ut locus primum locum teneat quem tamen interius nullo modo cedere illi volunt, qui cultus, licet sit verè cultus, quia est signum reuera significans submissionem internam; non est tamen cultus verus; id est, conformis rei significatæ, sicut propositio falsa est quidem verè propositio, non est tamen propositio vera, id est, conformis obiecto significato, ut explicuimus *disp. 2. de Incarnatione, sect. 2. n. 14.*

DISPUTATIO XVIII.

De infidelitate in communi.

SECTIO I. Quod, & quale sit peccatum infidelitatis.

- II. Comparatur gravitas infidelitatis cum aliis peccatis.
- III. Diuisio infidelitatis in Paganismum, Iudaismum & heresim.
- IV. De Apostasia: quid sit, & an sit species infidelitatis.

Vnde actum est de fide actuali, & habituali: nunc incipimus agere de infidelitate fidei contraria, & eius specie-

bus. Quæ pars, quia magis moralis est, est etiam vtilior, & facilior: de qua agere incipit S. Thomas *q. 10. & sequentibus*. Dicemus autem prius de infidelitate in communi, postea de eius speciebus, & præsertim de heresi, & hæreticis, & eorum pœnis.

SECTIO I.

Quod, & quale sit peccatum infidelitatis.

DE hoc plura dicta sunt in superioribus, præsertim Disputatione præcedenti, dum explicaremus quali peccato excluderetur habitus fidei infusæ, ubi diximus, sola propria infidelitate excludi; & ibi oportuit declarare, quid addat infidelitas propria, supra alia peccata, quæ sunt contra fidem: nunc tamen magis explicanda est essentia infidelitatis. Et in primis supponimus, non esse sermonem nunc de infidelitate, prout opponitur fidelitati, quæ est virtus quædam moralis inclinans ad seruandam fidem aliis datam; de qua dicitur *Isaie 1. Principes tui infideles*, id est, non seruantes fidem datam; & *Eccl. 1. Difficilis Deo infidelis. & stulta promissio*. Nunc autem agimus de infidelitate prout opponitur fidei Theologica, & appellati potest infidelitas Theologica; quæ significatio frequentior est in Scriptura, in qua passim infideles vocantur, qui Deo non credunt, nec fidem recipiunt; & in eodem sensu dictum est Thomæ, *noli esse incredulus, sed fidelis*; ubi fidelitas opponitur incredulitati.

Potest infidelitatem esse peccatum, constare ex dictis *supra Disp. 1. sect. 1. ubi actum est de præcepto fidei*; & probauimus posse contra fidem peccari grauius peccato omissionis, non recipiendo eius doctrinam sufficienter propositam: nec oportet nunc aliquid addere: videatur Suarez *disp. 16. sect. 1. qui tamen n. 3. dicit, eum qui totam fidei materiam ignorat, etiam si nihil de prima veritate, aut etiam diuina reuelatione audierit, habere veram infidelitatem, quia tanta est ignorantia, ut omnino fidem excludat*: & *num. 2. dixerat in vniuersum veram, & propriam infidelitatem esse illam, & solam, quæ fidem infusam ab homine, ex natura sua excludit*. Quæ doctrina difficilis est: ille enim qui in infantia baptizatus est, & postea nihil prius de fide audiuit, neque de prima veritate aut diuina reuelatione, non potest perdere habitum fidei infusæ in eo statu, qui habitus non perditur, nisi solo infidelitatis peccato, quod peccatum ab huiusmodi homine non committitur, quandiu fides ei non proponitur, ut constat: non reperitur ergo tunc vera infidelitas: sed valde impropria, quatenus dicit carentiam actus fidei, absque peccato tamen, & obligatione credendi, propter ignorantiam omnino inuincibilem.

Aliqui ergo latius nomen infidelitatis vsurpantes diuidunt illam in negatiuam, & positiuam: sub negatiua intelligentes charitatem fidei etiam inculpabilem: subdiuidunt enim negatiuam in merè negatiuam, quæ est inculpabilis, & in priuatiam, quæ est culpabilis, & cum debito habendi fidem. Quam distinctionem P. Coninch. *disp. 18. dub. 1. num. 2. fatetur in te veram esse, sed malè vsurpare voces*: igitur infidelitas etiam sine culpa non est merè negatiua, sed priuatiua;

Qq 4

quam

2. Infidelitas est peccatum.

3. Infidelitas alia negatiua, alia positiua.

an verò possit consummari in ipsa voluntate, sunt enim aliqua peccata, quæ consummari omnino possunt in voluntate, vt odium Dei, inuidia, & alia eiusmodi: alia verò sunt, quæ non possunt in voluntate consummari, vt furtum, homicidium, &c. eiusmodi etiam videtur esse hæresis: nam est dissensus à fide Catholica, atque ideo requiritur etiam ex parte intellectus dissensus, vel assensus contrarius Catholice fidei. Queritur ergo, an aliquod aliud peccatum infidelitatis propriæ possit in sola voluntate consummari: & loquimur non de peccato habituali infidelitatis, quod in aliquo sensu potest aliquando perseverare in voluntate, non remanendo iam in intellectu, postquam aliquis per assensum fidei priorem hæresim retractauit, non tamen per contritionem sufficientem ad delendam maculam peccati habitualis, vt obseruauit Suarez *disp. 16. sect. 3. in fine*: sed nunc loquimur de ipso peccato actuali infidelitatis, de quo queritur, an possit in sola voluntate consummari.

Negant Suarez *disp. 16. sect. 3. num. 7.* Coninch *disp. 18. dub. 3.* & alij. Affirmant Valentia in *præfenti disput. 1. quæst. 10. punct. 1. vers. tertio quaritur*, & Hurtado *disp. 68. sect. 2.* Quæ sententia, metaphysicè saltem loquendo, vera videtur, licet moraliter, & communiter loquendo, prior sententia vera sit. Porro posse aliquando infidelitatem consummari in sola voluntate, sine eo quod ponatur in intellectu, probat Valentia primò ab exemplo aliorum peccatorum, quæ licet exterius consummentur; aliquando tamen possunt fieri, absque eo, quod prodeant in actum externum, vt intemperantia, propositum mentendi, & similia.

Respondet Suarez *ubi supra num. 7.* esse dissentientiam, quia potentia externæ possunt non obedire voluntati, quia impediuntur ab aliis causis extrinsecis: intellectus verò semper obedit voluntati imperanti dissensus, vel negationem assensus: ergo non potest esse talis voluntas, quin ponatur in intellectu dissensus, vel negatio assensus prohibita. Ex hoc autem argumento, & responsione constat, sensum huius quæstionis non esse, an possit dari peccatum consummatum infidelitatis in sola voluntate, sicut odium Dei, in illa sola, consummatur: nam in exemplis illis voluntas mentendi, & intemperantia, licet non sequuto opere externo habeant totam suam malitiam in voluntate; non tamen sunt mendacium, vel intemperantia consummata, sed solum in affectu; odium autem Dei, est omnino consummatum, quia non requirit opus externum ad sui consummationem. Sensus ergo huius quæstionis solum est: an sicut potest dari tota malitia mendacij, vel intemperantia in sola voluntate, non sequuto opere externo, quod ab illa malitia denominetur malum, ita possit dari tota malitia infidelitatis in sola voluntate, absque eo, quod in intellectu ponatur dissensus, vel quidquam aliud, quod ab illa voluntate denominetur malum quod fieri posse affirmat prima sententia, & negat secunda.

Secundò arguit Valentia, quia si aliquis demonstratione convictus credat animam nostram esse immortalem, cum proposito id non credendi, nisi demonstraretur: vel si crederet res fidei, cum proposito eas negandi, si oppositum melius probaretur, peccat in affectu, & voluntate conditionata, quam habet, non tamen in intellectu,

cum adhuc eiusmodi obiecta credat: ergo potest esse infidelitas in sola voluntate, quin transeat ad intellectum.

Respondet Suarez, tunc etiam in intellectu dari errorem, nempe hoc iudicium, non est credendum, nisi quod demonstratur; iudicat item possibile esse rationes, quibus contrarium melius probetur, alioquin non haberet voluntatem illam conditionatam. Hanc responsionem impugnat Hurtado *dicta disp. 68. §. 7.* quia potest id totum fieri absque tali iudicio erroneo: nam sicut sine tali iudicio erroneo præcedente, potest quis dissentiri rebus fidei, etiam stante iudicio euidenti credibilitatis, sic potest habere voluntatem illam conditionatam non credendi sine demonstratione, non quia iudicat ita faciendum, sed quia vellet ita facere propter aliquam rationem boni, quæ apparet in non captiuando intellectu. Quæ duo iudicia immeritò confundit. P. Coninch *dicta disp. 18. num. 24.* pro eodem reputans iudicare commodum, aut vtile esse, Deo obscure reuelanti non credere, & iudicare saltem implicitè, non esse credendum, propter solam Dei auctoritatem, aut Deum non esse dignum fide, sine quo iudicio non posset habere homo voluntatem illam non credendi. Hoc tamen falsum omnino esse ostendimus *disp. præcedenti*: nam Catholicus, & hæreticus in actu primo habet vterque eadem iudicia, & æqualem libertatem, & potestatem ad credendum, & nolendum credere, & quidem Catholicus non habet illa iudicia erronea, sed vterque habet iudicium de utilitate aliqua, & comodo, quod est in non credendo quod iudicium verum est.

Vnde idem Hurtado §. 8. aliter respondet ad idem argumentum Valentia; nimirum dari tunc iudicium erroneum in intellectu, quo iudicat non existere reuelationem Dei de illo obiecto: nam si crederet dari talem reuelationem, non posset velle dissentiri obiecto reuelato, etiam ablata demonstratione: posito enim assensu ad præmissas, nempe ad infallibilitatem, & reuelationem Dei, non possumus dissentiri conclusioni, quæ ex illis necessariò sequitur. Hæc tamen responsio facilius impugnatur; quia aliud est non credere esse reuelationem Dei, aliud verò credere non esse: Ad summum sequitur, quòd ille homo tunc non credat esse reuelationem, non verò, quod crederet non esse. Diceret autem Valentia posse contingere sæpe, quod non sit peccatum non credere positivè reuelationem, quia præceptum positivum credendi non obligat pro semper: quare ommissio mera assensus circa reuelationem, non esset infidelitas in intellectu, sed voluntas non credendi sine demonstratione esset infidelitas in sola voluntate.

Aliter ergo responderi posset ad illud Valentia argumentum negando tunc consummari infidelitatem in sola voluntate, quin transeat etiam ad intellectum: nam ex vi illius voluntatis ponitur in intellectu negatio assensus ad reuelationem, vel ad obiectum reuelatum propter solam reuelationem, & auctoritatem Dei: quæ ommissio licet secundum se non esset infidelitas, nec peccatum, quia non obligat pro tunc præceptum positivum credendi, est tamen mala, & peccaminosa, propterea promanat ab illa voluntate mala non credendi propter solam auctoritatem Dei, vt in simili diximus *disp. præcedenti sect. 4.* à qua voluntate negatio assensus subsequitur, denominatur mala,

mala, & constituitur in specie infidelitatis. Quam solutionem tradidisse etiam videtur Suarez loco citato; cuius responsum non retulit integram Hurtado: vtramque enim solutionem Suarez reddidit, dicens, in eo casu consummari quidem infidelitatem in intellectu, quia in iis casibus homo caret fide illius veritatis in intellectu, imò habet errorem, existimans non esse credendum nisi quod demonstratur, & sub eadem dis-iunctione de illo, qui paratus est ad dissentien-dum rebus fidei, propter aliquas rationes si as-serantur, dicit, quod in eo ipso non credit, vt fi-delis, seu certitudine fidei, & ideo etiam in intel-lectu infidelitatem habet, vel omissionem, quia non credit sicut oportet; vel commissam, quia iudicat res fidei non esse infallibiles, nec dignas tanta certitudine. Non ergo alligauit solutionem Suárez ad solum iudicium erroneum, quæ qui-dem solutio iudicis erat; sed recurrit etiam ad omissionem, seu carentiam fidei, quæ carentia prout posita ex vi voluntatis illius malæ, perti-net ad infidelitatem, & eam complet in ipso in-terlectu.

13 Tertiò arguit Valentia, quia quando aliquis dubius manet, absque iudicio tamen, quo intel-lectus iudicet rem dubiam esse, aut suspicetur vel formidet contra eius veritatem: sed solum vol-untas suspendat omnem assensum, vel dissen-sam, tunc in intellectu nihil est contra fidem, sed solum voluntas est dubia, & ideo infidelis. Ad hoc tamen respondet Suarez iuxta suam doctri-nam, quam examinauimus *Disp. præcedenti sect. 4.* non posse contingere dubiū culpabile in rebus fidei, sine iudicio erroneo in ipso intellectu. Nos autem iuxta doctrinam nostram ibi traditam, res-pondere possumus, dubium tunc propriè solum esse, quando suspensio oritur ex motiuis propo-sitis contra fidem, propter quam voluntas impe-rat suspensionem actus: quæ suspensio prout im-perata, & procedens ab illa voluntate mala, est etiam mala, & consummat infidelitatem, & est in intellectu: quare ex eo casu non potest argui, quod infidelitas aliquando non consummetur in intellectu, vt obseruauimus *disp. præcedenti.*

14 Hurtado *dicta disp. 68. §. 10.* reiecit argumen-tis Valentia, probat aliter, posse infidelitatem consummari aliquando in voluntate, quin tran-sseat ad intellectum: nimirum si quando præcep-tum eliciendi actus fidei non urget pro tunc, dicat aliquis: *nunc volo suspendere assensum, cras autem dissentiam reuelationi; quamuis video, mo-teneri ad non dissentiendum.* Quo casu in volun-tate est peccatum infidelitatis, sicut voluntas homicidij crastini, est hodie peccatum iniustitiæ, licet effectus non ponatur hodie. Rursus in intellectu non est hodie infidelitas, quia omisso assensus hodierni non est contra præceptum fi-dei, cum videat homo se non teneri ad creden-dum hodie actu positivo: datur ergo hodie pec-catum infidelitatis in sola voluntate.

Hoc etiam exemplum nobis non placet, quia nomine *infidelitatis*, simpliciter, & absolute dixi-mus intelligi peccatum excludens ex natura sua, & ratione obiecti omnem actum fidei, & ideo ex-cludens etiam ipsum habitum. Vidimus autem *suprà disp. 14. de confessione externa fidei sect. 5. §. 4.* merum propositum relinquendi fidem an-no sequenti non esse propriè infidelitatem, nec impedire actum fidei tempore intermedio, nec excludere habitum fidei: sicut nec propositum

acceptandi cras fidem facit hodie simpliciter fi-delm. Quamuis autem in casu posito excluder-et etiam actum fidei præsentem, quatenus est voluntas suspendendi nunc assensum; hæc ta-men exclusio fidei præsentis esset per accidentem, nec proveniret à voluntate illa, quatenus infide-litas est; sed potius quatenus est voluntas licita suspendendi nunc assensum, quia non est debi-tus infidelitas verò debet excludere assensum fi-dei, quatenus infidelitas formaliter est, & ideo est infidelitas, quia excludit assensum fidei. Cum au-tem voluntas illa non suspendat assensum, nisi quia debitus non est, non opponitur obligationi credendi, quare si postea appareret obligatio cre-dendi hodie, non excluderetur assensus fidei, ex vi prioris illius voluntatis, quæ solum impedit assensum non debitum hodie. Adde, excludentem illam, prout illis verbis exprimitur, non esse vi-uerfalem; solum enim suspendit nunc assensum, & vult cras dissentire: unde ex vi illius volun-tatis non impeditur assensus fidei, hodie vespere, vel nocte, sed solum nunc. Quamuis autem in-geretur voluntas suspendendi assensum, hæc tota die, quia non est debitus, & cras statim dissen-tiendi fidei, adhuc hodie ea voluntas non esset propriè infidelitas, quia hodie, vt diximus, non impedit assensum, quatenus est voluntas mala, sed quatenus est voluntas licita non eliciendi as-sensum fidei non debitum.

Petes, quid si voluntas illa non suspenderet ho-diernum assensum præcisè, quia non est debitus, sed etiam terrena motiuis, & argumentis propo-sitis contra nostram fidem. Respondeo ex *supradic-tis*, illud fore propriè peccatum infidelitatis, quia vt diximus *Disp. præcedenti sect. 4.* voluntas illa esset retractatio virtualis, & implicita status fidelitatis, & excluderet assensum fidei & statum fidelitatis, quatenus esset voluntas mala, & ap-probans motiua contra nostram fidem, & ponens hominem in eo statu, vt quandiu voluntas illa non retractatur, non possit velle elicere assensum fidei, omnino firmum. Tunc tamen infidelitas non esset solum in voluntate, sed etiam in intel-lectu, quia suspensio & omisso assensus, prout procedens ab illa mala voluntate infidelis, esset mala, & habens malitiam infidelitatis, prout la-tius explicauimus *ibi supra dicta sect. 4.*

His ergo exemplis omisis, asserere possumus aliud exemplum metaphysicū, magis quam morale, & ideo dixi *suprà* posse metaphysice con-summari infidelitatis peccatum in sola volun-tate; casus autem esset, si posita voluntate infideli dissentendi positivè rebus fidei, Deus negaret concursum intellectui ad eliciendum dissentium, tunc enim haberet se sicut voluntas mouendi manum ad homicidium, cui manus non obedi-ret, eò quod ligata, vel impedita esset ab extrin-seco: sic intellectus, negato Dei concursu ad dis-sensum, non obediret voluntati, & per conse-quens maneret tota malitia in sola voluntate, quin transiret ad intellectum, in quo non poneretur actus imperatus incredulitatis. Idemque esset, si Deus homini nescienti negaret ex se, & ante-cedenter ad voluntatem hominis concursum ad assensum fidei, vel ad dissensum, & homo volun-tate infideli imperaret sibi negationem assensus, tunc enim videretur etiam malitia tota manere in voluntate sola: nam licet esset etiam in intelle-ctu negatio assensus malè volita, illa tamen nega-tio non procederet à voluntate mala, sed haberet se

se concomitanter; cum negatio illa procederet ex defectu concursus aliunde à Deo negati independenter ab illa mala voluntate. Non posset ergo omisso assensu denominari mala extrinsecè à voluntate illa; à qua non procedit, nec dependet & per consequens tota malitia, & omnis actus malus maneret in sola voluntate, & nullus in intellectu.

17 Quamvis autem videri posset casus hic possibilis, solum de potentia Dei absoluta, atque adeò manere in vniuersum verum, quod non possit ex natura rei peccatum infidelitatis consummari in voluntate: in rigore tamen hoc ipsum videtur posse concipi aliquando possibile, iuxta ipsam naturam intellectus; qui quidem cum sit potentia finita, habet virtutem limitatam, nec potest simul plures, & plures actus abique termino elicere. Ponamus ergo habere iam in hoc instanti tot actus, quot simul potest habere; tunc licet voluntas imperet illi dissenfum rebus fidei, non poterit intellectus tunc obedire, cuius virtus tota inuenitur exhausta: quare habebit se sicut manus, quæ non obedit voluntati imperanti morum, eo quod ligata vel impedita sit, & per consequens manebit tunc tota infidelitatis malitia in voluntate sola, quin sit quidquid in intellectu, quod denominetur malum ab illa malitia. Idem esset, si voluntas imperaret dissenfum ex odio in fidem, & tunc in intellectu non essent applicata motiua ad actum positivum dissenfus; non posset enim poni tunc dissenfus imperatus, ex defectu obiecti nondum sufficienter applicati. Denique idem esset, si imperaretur ex eodem fidei odio, suspensio assensus fidei; qui tamen assensus tunc aliunde non posset elici, ex eo quod motiua assentiendi non essent applicata intellectui, nec posset eo instanti applicari: nam tunc etiam negatio actus fidei, non procederet ab illo imperio prauo voluntatis, sed aliunde & ex defectu motiui ad assentiendum. Quos casus omnes fateor esse metaphysicos, non tamen impossibiles etiam ex natura rei. Hinc autem patet responsio ad fundamenta, quibus Suarez suam assertionem probabat.

18 Dubium esse posset, an quando infidelitas consummaretur in voluntate, quin transiret ad intellectum, id sufficeret, ad expellendum habitum fidei infusæ. Videtur enim non sufficere, quia reuera, licet posita sit tota infidelitatis malitia in voluntate, non est tamen infidelitas consummata: sicut non est homicidium consummatum, vel periurium, licet ponatur voluntas efficax occidendi, vel peierandi, si reipsa non ponatur occisio, vel periurium volitum, nec incurruntur pænæ homicidij, vel periurij. Habitus autem fidei non perditur, nisi posito peccato infidelitatis, ut habetur ex Tridentino sess. 6. cap. 10. Verius tamen videtur, debere eo casu perdi fidei habitum, prope etiam concedit Hurtado dicta disp. 68. §. 1; & ratio est, quia huiusmodi pænæ, quæ infliguntur à solo Deo, sequuntur forum diuinum, in quo voluntas pro facto reputatur, nec malitiam, aut punibilitatem auger actus externus carens noua libertate, qualis est actus intellectus, vel eius carentia, sed tota punibilitas attenditur, secundum gradum malitiæ, quæ est in voluntate. Nec ex hoc quod auferatur habitus fidei, qui erat in intellectu, sequitur peccatum illud consummari in intellectu, in quo ponitur carentia illius habitus. Nunc enim non agimus de consummatione infidelitatis quoad pœnam, sed de consumma-

tione quoad peccatum. Consummatur itaque pœna illius infidelitatis in intellectu, si ab eo auferatur habitus infusus in pœnam illius peccati. Cæterum peccatum ipsum non consummatur intrinsecè in intellectu, in quo tunc nec ponitur malitia formalis (quæ semper est in sola voluntate) nec etiam aliquod materiale, seu subiectum malitiæ, quod denominetur peccatum infidelitatis, sed solum ponitur pœna peccati, quæ non est pars intrinsecæ ipsius peccati. Denique quando Tridentinum dixit, infidelitate amitti fidem; intelligi debet iuxta subiectam materiam: cum enim agatur de pœna infligenda in foro Dei, culpa etiam intelligitur iuxta Dei forum, in quo ad infligendam pœnam non attenditur, an peccatum sit consummatum, necne, per actum externum, vel quasi externum, qui non auger malitiam, nec punibilitatem in ordine ad Deum. Sic enim idem Concilium in eodem loco dixit, gratiam Dei amitti aliis peccatis præter infidelitatem, qualia sunt fornicatio, adulterium, mollicitas, furtum, ebrietas, &c. ubi certè non restrinxit assercionem Concilium ad hæc peccata solum consummata per actum externum, sed iis nominibus intellexit etiam eadem peccata non prodeuntia in actum externum, si tamen de voluntas mortaliter mala quamvis per accidens non poruerit extra voluntatem consummari.

Ex dictis inferri iam potest facillè decisio aliorum dubiorum. Primum esse solet, an malitia infidelitatis sit in voluntate, an verò in intellectu tanquam in subiecto. De quo agunt ultra alios ab iis relatos, Suarez disp. 16. sect. 3. num. 2. & in intellectu segg. & Hurtado disp. 67. Quod dubium generale est, ut bene aduertunt prædicti Doctores, & tractari solet in prima secundæ de omni peccato, quod consummatur per actionem externam, an malitia moralis primariò reperitur in obiecto, seu actu externo, & inde refundatur in voluntatem; an è contra, primariò sit in voluntate, & inde refundatur in obiectum, seu actum externum: Et omittis variis dicendi modis, qui fortasse non tam reipsa, quam vocibus differunt, ego in tractatu de actibus humanis dixi, malitiam moralem fundamentalem, seu radicalem, vel obiectiuam reperiri, in obiecto ipso, seu actu externo malo, ex quo refunditur malitia formalis in voluntatem liberam illius obiecti: malitiam verò formalem moralem primariò reperiri in voluntate: quæ sola est formaliter & immediate libera, & inde derivari in actum externum liberum, qui ab ea voluntate denominatur extrinsecè, & mediatè malus, malitia formali. Nam homicidium v. gr. antecederet ad voluntatem est malum obiectiuè, & dissonum rationi, & ideo voluntas libera illius est mala, malitia morali formali, à qua voluntate mala, denominatur etiam malum, & peccatum ipsum homicidium externum imperatum ab illa voluntate mala: In quo autem consistat malitia illa fundamentalis, & obiectiua, quæ se tenet ex parte obiecti: an in oppositione ad legem, vel ad rectam rationem, vel ad naturam rationalem, an in præponderantia boni contrarij, vel in aliquo alio, est quæstio longa, de qua dixi in prædicto loco. Nunc ergo solum breuiter dicimus, infidelitatem, quæ est in intellectu, nempe dissenfum, vel carentiam assensus debiti, habere se respectu voluntatis, tanquam obiectum, vel actum externum illius. Quare malitia obiectiua, seu fundamentalis infidelitatis reperitur in intellectu, & inde

19

An malitia infidelitatis sit in voluntate, an verò in intellectu tanquam in subiecto

An quando infidelitas consummaretur in voluntate, quin transiret ad intellectum

inde deriuatur malitia moralis formalis in voluntatem: ideo enim voluntas infidelitatis est mala malitia formalis, quia infidelitas intellectualis, seu dissentire, aut non assentiri, prout oportet rebus fidei est malum obiectiuum. Postquam verò voluntas liberè vult illum dissentium, vel carentiam assensus debiti, ipsamet voluntas est primariò mala malitià formali infidelitatis, & inde deriuatur extrinsecè hæc eadem malitia formalis in dissentium, vel carentiam assensus debiti, voluntam, & imperatam per voluntatem illam malam: itaque dissentius, v.g. de se, & antecedenter ad voluntatem est malus, malitià obiectiuà; non est tamen de se malus malitià formali, sed ideo, quia est volutus; & imperatus per voluntatem malam. Nec in hoc potest esse controuersia de re, si termini explicentur, & percipiantur.

20

An peccatum infidelitatis sit peccatum commissionis, vel omissionis.

Secundum dubium esse solet; an peccatum infidelitatis sit peccatum commissionis, vel omissionis; vel saltem; an possit aliquando esse peccatum omissionis: de quo agit Suarez *disput. 16. sect. 1. num. 5. & sequentibus*, & affert argumenta pro vtraque parte: videtur enim esse peccatum omissionis; cum infidelitas consistat in ignorantia, quæ videtur esse carentia scientiæ, & quia hoc peccatum est contra præceptum credendi, quod est affirmatiuum, & per consequens violatur peccato omissionis; sicut præceptum audiendi Missam, dandi eleemosynam; & alia præcepta affirmatiua. Aliunde verò videtur esse peccatum commissionis, nam infidelis ille solus est, qui repugnat, & resistit fidei, vt indicat S. Thomas *hæc quest. 10. art. 1.* repugnare autem, & resistere significat actum positiuum. Ipse verò Suarez concludit, vtroque modo posse committi peccatum infidelitatis, nempe omissione, vel commissione. Nam duplex est præceptum fidei, alterum affirmatiuum credendi, & audiendi fidem; & hoc præceptum violari potest omissione: alterum est præceptum negatiuum non dissentendi, nec credendi aliquid fidei contrarium; & hoc præceptum violatur commissione, nempe dissensu positiuo, vel assensu contrario. Negat tamen posse esse peccatum omissionis pertinens ad infidelitatem contra præceptum affirmatiuum credendi, nisi quatenus aliquis non vult audire res fidei, sibi nondum sufficienter propositas.

21

Ego paulo aliter dicendum puto. Et in primis suppono ex *secundæ iuxta sententiam meam*, nullum posse esse peccatum puræ omissionis, sine aliquo actu voluntatis. Hoc tamen parum refert ad hanc questionem, quia in omni sententia conceduntur aliqua peccata commissionis contra præcepta negatiua, vt furtum, homicidium, &c. & alia peccata omissionis contra præcepta affirmatiua, vt omisso missæ, omisso baptisimi &c. Non quia hæc peccata fiant sine vilo prorsus actu voluntatis: semper enim interuenit nolitio missæ audiendæ, vel baptisimi; vel certè volitio alterius obiecti incòpossibilis cum missa, vel eius volitione. Dicuntur tamen peccata omissionis, quia obiectum per legem prohibitum, & malum non est aliquid positiuum, sed omisso Missæ, vel baptisimi, &c. Hoc autem ipsum quæritur videtur de peccato infidelitatis: an licet semper includat actum voluntatis, obiectum tamen circa quod versatur, nempe infidelitas posita in intellectu, debeat esse positiuum; an verò aliquando possit esse omisso actus positivi. Nec etiam est dubium, quod frequenter sit peccatum

commissionis, quando habetur dissensus, vel error positiuus contra fidem: tunc enim est contra præceptum negatiuum non dissentendi fidei: sed dubium est an possit aliquando esse peccatum omissionis contra præceptum solum affirmatiuum.

In primis ergo non est dubium, quod possit contra fidem fieri peccatum omissionis, nam præceptum credendi est affirmatiuum, & obligat aliquando ad actum fidei positiuum eliciendum, quo casu omisso illius actus directè, vel indirectè volita, erit peccatum omissionis contra fidem: sed dubium est, an possit etiam esse peccatum infidelitatis, quod sit omissionis: non enim omnia peccata contra fidem sunt peccata infidelitatis. Quod dubium pendet omnino ex iis, quæ diximus supra disput. præcedenti de peccatis quibus habitus fidei amittitur. Cum enim nomine *infidelitatis* propriè sumptæ intelligamus ea solum peccata, quæ omnino excludunt actum fidei, quæ ideo excludunt etiam eius habitum infusum; consequens est, vt si aliquod peccatum omissionis habeat hos effectus, concedendum etiam sit peccatum infidelitatis, quod sit peccatum omissionis.

Quare non placet in primis, quod Suarez *ibi supra num. 7.* enumerat inter peccata infidelitatis peccatum omissionis, quo aliquis negligit audire res fidei: nam vt supra vidimus hæc non est propria infidelitas sufficiens ad excludendum habitum fidei, si forte in baptisimo infanti infusus fuisset, quia cum ea voluntas & negligentia culpabili non retractata fidei resistit, quod casu, vel inuito ingeratur alium motum fidei, & eam sufficienter propositam, aliquis credat. Erit ergo illud peccatum omissionis, & contra fidem, non tamen infidelitas propriè dicta. Sic etià secundo displicet, quod docet idem Suarez, contra fidem sufficienter propositam non posse esse peccatum omissionis: nam voluntas nunquam credendi fidem sufficienter propositam, est verum peccatum infidelitatis excludens habitum fidei, vt *supra* vidimus: & tamen habet pro obiecto solum carentiam actus fidei, quod est propriè peccatum omissionis, & est solum, & directè contra præceptum affirmatiuum aliquando credendi, contra quod præceptum peccatur peccato omissionis.

Magis dubitari posset de peccato illo, quo voluntas terribi motiuis & argumentis contra fidem, imperat intellectui suspensionem assensus, & dissensus, quod diximus supra esse propriè peccatum infidelitatis, licet nullus ponatur actus erroneus in intellectu, sed mera suspensio. An verò peccatum hoc dicendum sit omissionis, vel commissionis, potest esse questio fortasse de voluntatibus. Nam in intellectu nullus actus positiuus ponitur, sed mera negatio actuum: quare videtur esse peccatum omissionis. Aliunde verò videtur dicendum peccatum commissionis, quia non est contra præceptum affirmatiuum, cum tunc non vergeat præceptum positiuè credendi, vt suppono; sed solum videtur esse contra præceptum negatiuum non dubitandi de fide, nec approbandi motiua contra fidem, aut recedendi à statu fidelitatis, prout recedere videtur, qui voluntate approbat virtualiter motiua contra fidem, dum eorum intuitu imperat præcepta negatiua, arque ideo violantur peccato commissionis; nempe approbatione illa virtuali, & dubio,

ac recessu à statu fidelitatis. Qui loquendi modus mihi magis placet: quia licet in intellectu ponatur sola omisso actum, & hæc ipsa omisso sit mala, propter imperatorem ab illa voluntate formidolosa: si tamen res attentè consideretur, in ipsa ommissione, quæ est in intellectu non apparet malitia etiam obiectiva, quia illa omisso secundum se non prohibetur, sed illa ut procedens à tali imperio formidoloso: quare non potest dici peccatum omissionis: hoc enim iuxta regulam supra positam opponitur præcepto affirmativo, & ideo omisso actus præcepti debet esse obiectivè mala. Cum ergo in casu nostro omisso assensus non sit secundum se mala, malitia obiectiva, nec prohibita, sed solum ut imperata ab illa voluntate formidante; consequens est, ut imperium illud, & approbatio talium motuorum sit, quod prohibetur, atque ideo præceptum sit magis negativum, quam affirmativum, & violatio illius magis sit peccatum commissionis, quam omissionis.

25 Hinc etiam facile inferitur obiter decisio alterius dubij; an ignorantia ipsa in rebus fidei sit peccatum; an verò solum effectus peccati. Aliqui enim hoc secundum indicant. Vasquez in 1. 2. diff. 18. cap. 2. & alij, quos affert; Suarez in præsentia diff. 15. sect. 1. num. 5. quia ignorantia est carentia habitus, seu scientiæ habitualis, quæ carentia videtur esse solum effectus negligentiae sciendi. Alij verò melius, quos affert, & sequitur idem Suarez ibi, dicunt ipsam ignorantiam esse peccatum, & malè formaliter denominatiuè à negligentia voluntatis, à qua procedit. Intelligendo nomine ignorantia non carentiam habitus, sed carentiam actus; quæ ipsa aliquando est prohibita, & mala obiectivè, atque adeo tunc carentia ipsius notitiæ actualis erit peccaminosa, per denominationem à voluntate mala, à qua procedit.

26 Aliud dubium magis de re esse solet; An peccatum omissionis, & commissionis intra idem genus infidelitatis differant specie, vel solo numero & materialiter. De quo idem Suarez dista. sect. 1. num. 10. ubi concludit differre specie; quia habent se sicut peccatum odij Dei, & peccatum non diligentiæ Deum; quæ specie differunt, & opponuntur diversis præceptis: aliud enim est præceptum negativum prohibens odium Dei, & aliud præceptum affirmativum diligendi Deum: sic etiam in præseæ aliud est præceptum negativum non dissentiendi Deo, neque negandi res fidei, aut de iis dubitandi, aliud est præceptum affirmativum audiendi res fidei, & credendi illas. Ego in hoc puncto distinguendum censeo: involuitur enim duplex quæstio diversa. Prima est, An assensus erroneus contra fidem habitus ex ignorantia graviter culpabili differat specie quoad malitiam ab assensu erroneo habito sine tali ignorantia, & per consequens omisso diligentiae debet ad inquirendam veritatem sit peccatum diversæ speciei, à peccato commissionis facti in assensu hæretico contra Ecclesiæ doctrinam sufficienter propositam. Secunda quæstio esse potest, An peccatum omissionis, quando quis non elicit actum fidei, quem tunc debebat ex fidei præcepto habere, differat specie à peccato commissionis, quo hæreticus mente sua positiuè negat articulum aliquem nostræ fidei. Quod ergo attinet ad primam quæstionem, non oportet de ea plura dicere, cum latius explicaverim, & probaverim meam sententiam.

Card. de Lugo de Virtute Fidei divina.

tiam de eo puncto, Disput. 16. de peccat. sect. 4. num. 187. & sequentibus, ubi dixi, ea duo peccata non differre specie: est enim regula satis communis apud Theologos; peccatum ex ignorantia, & malitia factum, non pertinere ad diversas species malitiæ moralis, sed ad eandem, quam regulam locum etiam habere in hac materia probavi latius in prædicto loco. Vbi tamen num. 183. & sequenti notavi, hanc regulam intelligi, quando ignorantia non est causa, nec exponit periculo contrahendi aliam malitiam alterius speciei ab ea, quæ contraheretur, si idem peccatum absque ignorantia fieret: nam qui carnaliter v. g. cognoscit foeminam coniugatam cum ignorantia culpabili adulterij, & quod illa habeat virum, contrahit quidem malitiam adulterij, & simul potest habere malitiam incestus, vel contra religionem, si propter illam ignorantiam exponit se culpabiliter periculo cognoscendi consanguineam, vel monialem. Quod idem in materia nostra contingere potest: nam aliquando ignorantia circa res fidei culpabilis potest hominem exponere periculo contrahendi alias malitias, & peccandi contra alia præcepta: ut si ex ignorantia culpabili neget aliquis præsentiam Christi in Eucharistia, non solum contrahit malitiam contra fidem; sed etiam contra religionem; cum exponat se periculo non deferendi debitum cultum illi sacramento, nec illud propter oportet suscipiendi, & sic de alijs. Quando verò ignorantia illa culpabilis solum affert negationem illius articuli, dicimus non esse malitiam specie diversam à malitia negantis eundem articulum absque tali ignorantia.

27 Addo, regulam hanc ita esse universalem, ut etiam in ipso peccato omissionis, cum, & proportionem habeat locum. Si enim compareremus eum, qui ex ignorantia culpabili non elicit actum fidei debitum, & peccat peccato omissionis contra præceptum affirmativum credendi res fidei, cum eo, qui non ex ignorantia, sed scienter committit etiam peccatum omissionis, non credendo, nec eliciendo actum fidei, quem debet elicere; utrumque peccatum erit eiusdem speciei: nam quod fiat, vel non fiat ex ignorantia, non variat speciem malitiæ; sicut qui omittit auditionem missæ in die festo ex ignorantia culpabili, quod sit dies festus, & qui absque ea ignorantia non audit missam, utrumque peccat, peccato eiusdem speciei, ut cum communi Doctorum sententia probavimus loco citato.

28 Quod verò attinet ad secundam quæstionem propositam, facta comparatione inter peccatum illius, qui non credit quando debet elicere actum fidei, & illius, qui habet assensum erroneum contra doctrinam fidei, admittendam credo doctrinam illam Patris Suarez, & facendam differentiam specificam inter hæc duo peccata. Non enim distinguuntur specie peccata, ut diximus, propter ignorantiam, vel malitiam, sed propter diversitatem præceptorum, aut virtutum, quibus opponuntur. Videntur autem esse valde diversa hæc duo præcepta, nempe præceptum affirmativum credendi, & præceptum negativum, non dissentiendi. Ad quod deseruit exemplum adductum charitatis, quæ licet sit eadem virtus, habet tamen duo præcepta valde diversa, alterum affirmativum diligendi Deum, quod quia affirmativum est, non obligat pro semper, sed in certis temporibus: Alterum negativum; non odio

R r habendi

habendi Deum: quod, quia negatiuum est, obligat semper, & pro semper; & ideo peccatum odij Dei differt specie à peccato omissionis dilectionis Dei. Sic etiam fides habet duo præcepta, alterum affirmatiuum credendi Deo, quod quia est affirmatiuum, non obligat pro semper; sed certis temporibus, cui præcepto aduertatur peccatum omissionis. Alterum est præceptum negatiuum non dissentendi Deo, nec credendi contra eius reuelationem, aut de ea dubitandi; quod præceptum quia negatiuum est, obligat semper, & pro semper, & hæc duo peccata differunt specie, sicut & præcepta quibus opponuntur.

29

Dices peccata non differunt specie, nisi penes diuersas rectitudines, quibus priuant, nam malitia iuxta communem sententiam consistit in priuatione rectitudinis debite: sed rectitudo, quia vtrumque illud peccatum priuat, est eadem, nempe rectitudo debita fidei; ergo & malitia opposita est eadem in vtroque peccato. Respondeo, rectitudinem non esse eandem, sed diuersam, nam rectitudo vnius virtutis non est simplex, sed plerumque cōposita ex duplici rectitudine partiali. Exemplum habemus in temperantia, quæ præcipit moderamen in cibo, contra quam virtutem peccat, qui excedit in cibo, quod est peccatum gulæ; & peccat etiam, qui deficit in cibo debito non comedendo quantum necessitas exigit, quod non est quidem peccatum gulæ, sed alterius speciei. Quia nimirum lex temperantiæ non est simplex, sed cōposita ex duabus legibus, quarum altera prohibet excessum cibi, altera præcipit cibum, vsque ad talem mensuram. Et quidem, qui excedit in cibo non peccat contra legem præcipientem cibum necessarium; sed retinet totam rectitudinem illius legis; & peccat contra alteram legem prohibentem excessum, cuius rectitudini opponitur gula; Et est contra, qui deficit in cibo necessario, non peccat contra legem prohibentem excessum, sed totam eius rectitudinem retinet; peccat tamen contra alteram legem, & eius rectitudinem violat. Idem inuenitur in liberalitate, quæ præcipit sumptus necessarios, & prohibet superfluos, atque ideo duas complectitur leges; quarum vnā præcipientem vsus necessarios violat auarus, qui tamen retinet totam rectitudinem alterius legis prohibentis superfluos; quam legem violat prodigus, retinens totam rectitudinem alterius legis præcipientis sumptus necessarios; & ideo illa duo peccata anaritiæ, & prodigalitatis differunt specie, quia licet videantur esse contra eandem virtutem, non sunt tamen contra eandem rectitudinem indiuisibilem, sed contra diuersas rectitudines partiales, seu contra diuersas partes, & leges vnius rectitudinis totalis quod idem in aliis multis virtutibus inueniri potest. Hoc ergo ipsum dicendum de rectitudine fidei, quæ quidem complectitur plures rectitudines, & leges: nempe legem non dissentendi, & legem credendi; quare qui non dissentit, retinet vnā rectitudinem; & seruat vnā legem negatiuam fidei, sed non retinet alteram rectitudinem affirmatiuam, si non credit positivè quando credere debet.

30

Dices hinc sequi, quod debeant etiam specie differre peccatum eius, qui non vult audire fidem Christi ab eo, qui vult eam illi proponere; & peccatum illius, qui eandem fidem sufficienter propositam non credit. Quia sicut est duplex fi-

dei diuersum præceptum, nempe non dissentendi fidei, atque etiam positivè eam credendi, & ideo illa sunt diuersa peccata; sic etiam videntur esse duo præcepta diuersa: alterū audiendi fidem, alterum eam credendi; qui enim loquuntur vtrumque petit ab audiente, scilicet attentionem, seu auditum, atque etiam fidem. Vnde qui audit fidem, & non credit, violat quidem secundum præceptum, sed obseruat primum, & retinet illius rectitudinem; nec enim negat Deo auditum, & attentionem, sed assensum: qui autem non audit, violat etiam primum præceptum. Responderi potest negando sequelam, quia illa duo præcepta audiendi, & credendi, licet videantur esse diuersa, sunt tamen formaliter vnū, vt dixi *disp. 13, sect. 2.* quia sunt subordinata, ita vt vnū sit propter aliud, nam auditus propter fidem: qui enim loquitur, non petit auditum nisi propter fidem: nam vt sæpe diximus, loquutio ordinatur ad communicandam propriam mentem, quam loquens intendit communem, & eandem habere cum audiente, & quod idem sit vtriusque sensus, ad quem finem exigit auditum, & attentionem: idem ergo est finis vtriusque præcepti, nempe fides ad quam auditus exigitur, vt medium necessarium. Cum autem malitia defumatur ex fine præcepti, & non ex re præcepta materialiter considerata, consequens est, vt sicut illa duo præcepta audiendi, & credendi non differunt formaliter ex fine, ita nec eorum violationes differant formaliter, sed solum materialiter, & numericè. Aduerte tamen differentiam hanc specificam, quam diximus esse inter duo illa peccata dissentientis, & non credentis, parum fortasse referre ad praxim: nam communiter, qui moraliter violat legem audiendi, vel credendi fidem, nolendo eam audire, vel etiam sufficienter sibi propositam credere, peccat etiam contra alterum præceptum, non dissentendi, & non negandi res fidei. Quod ex supradictis colligitur, quia ad contrahendam malitiam grauem infidelitatis, sufficit exponere se sine causa periculo graui illius: qui autem non vult audire, vel auditam credere fidem Christianam sine causa, exponit se manifesto periculo credendi errores multos contra illam, vt constat experientia, & omnes fatentur, quod periculum præcauere debebat; ergo ex hoc saltem capite contrahit malitiam illius, qui non solum non credit, sed etiam dissentit rebus fidei. Vix etiam vnquam contingere potest, vt qui fidem non credit, vel oblitam, non vult audire, non habeat actum positivum, quo eam saltem dubiam iudicat, qui actus iam erit contra præceptum negatiuum, non negandi, nec dubitandi de rebus fidei. Solum pollet locum habere illa differentia; quando aliquis peccat contra præceptum affirmatiuum fidei, non propter difficultates, vel argumenta contraria; sed propter alias occupationes, quibus vult attendere; & ideo non elicit actum positivum fidei, quem tunc ex directo fidei præcepto debebat elicere: sed in primis illud non esset propriè peccatum infidelitatis, de quo potissimum nunc loquimur, licet esset peccatum contra fidem: & deinde casus ille rarissimus erit, & vix vnquam continget, occupationes, vel quidquam aliud præter motiua intrinseca, & argumenta contra fidem veritatem, retardare ab assensu præstito præstando, qui ita breuiter, & faciliè elici potest, superata iam

iam semel difficultate ex parte motuorum contrariorum. Quod si singas occupationes saltem retardare ab examinanda credibilitate alicuius articuli, cuius fides explicita debita erat tunc directe ex precepto fidei: Respondeo, vix posse hoc in homine Christiano contingere, nisi ex negligentia in addiscenda doctrina Christiana; & rebus, quas debet explicitè scire, & credere, de qua negligentia quando interuenit peccatum mortale, debet pœnitens se distinge aculare, nec sufficit dicere, se peccasse contra fidem, aut non credidisse res fidei: nam ex hoc modo se accusandi Confessarius concipit potius peccatum infidelitatis, quo contra fidei veritatem senserit, quam negligentiam solum in addiscendis rebus fidei, quod est peccatum specie diuersum.

32 *Aspeccatum dubitanti solum de rebus fidei, differat specie à peccato sententis positivè, & absolute contra illam. Respondeo, dupliciter posse illud peccatum dubij contingere. Primo habendo iudicium, quo dicas res illas esse dubias, vel fortasse aliter esse, vel non esse omnino certas, &c. & tunc peccatum videtur esse per se loquendo eiusdem rationis cum peccato sententis absolute contra fidem. Nam eo casu licet non negetur absolute Incarnatio, v.g. vel Eucharistia, sed dubitetur solum de illis; negatur tamen certitudo Incarnationis, vel Eucharistiae, quæ certitudo non est minus de fide, quam sit ipsa Incarnatio, vel Eucharistia. Parum autem refert, quod negetur Eucharistia, vel eius certitudo, cum utraque sit æquæ de fide, & æquæ certa. Dixi, per se loquendo, quia si negatio absoluta articuli haberet aliunde malitiam aliam, eo quod redderet hominem alterius sectæ, & addiceret aliis ritibus contra religionem, vel tolleretur vsum debitum rituum debitorum religionis Catholicæ, quam malitiam non afferret mera dubitatio; iam inde possent illa duo peccata differre specie: hoc tamen esset per accidens, vt dixi. Secundò posset illa dubitatio haberi sine iudicio eiusmodi positio et cetero, sed per solam suspensionem assensus imperatam à voluntate formidante, hoc est, mora argumentis, & motibus ab intellectu propositis contra veritatem fidei, vt explicuimus disp. precedenti sect. 4. Et videtur hoc peccatum minus graue esse, quam dissensum rebus fidei, cum solum sit dubium per modum suspensionis. Itaque, si sit, cum deliberatione sufficienti ad mortale, videtur non differre specie à dissensu, quia vt prædicto loco diximus, est æquivalenter dubium positivum: nam licet intellectus non iudicet positivè incertitudinem obiecti, voluntas tamen videtur eam approbare, cum approbet mortua ad formidinem, & eorum intuitu imperet suspensionem assensus: & ideo diximus esse æquivalenter assensum de incertitudine, & formidinem intellectualem, & excludere habitum fidei, quia excludit statum fidelitatis, & denominat hominem infidelem: quare in ordine ad mores, verumque peccatum pro eodem videtur reputari.*

rationem cum infidelitate, & odio Dei, & quæ 34 art. 2. vbi comparat odium Dei cum infidelitate, & desperatione. Quare operæ pretium erit, hæc omnia simul hoc loco expedire, vt postea non sit nobis necesse in aliis materiis hanc controverfiam repetere.

Itaque S. Thomas in his tribus locis docet, odium Dei ex genere suo gravissimum esse omnium peccatorum, secundo loco ponit peccatum infidelitatis, & tertio peccatum desperationis, quæ tria peccata esse dicie graviora ex genere suo, peccatis contra alias virtutes morales, quia immediatè auerunt à Deo, quem immediatè respiciunt virtutes Theologicae, quibus opponuntur. Addit, desperationem esse magis periculosum peccatum, quam infidelitatem, propter maiora damna, quæ affert. P. Suarez disp. 16. sect. 2. approbat hanc S. Thomæ doctrinam, quam tamen num. 6. dicit intelligendam esse de gravitate ex genere suo: ita, vt gravissimum peccatum intra genus infidelitatis, sit gravius quocunque peccato intra genus peccati contra virtutes morales, & peccatum gravissimum contra charitatem, sit gravius quocunque alio peccato, atque etiam peccato gravissimo infidelitatis. Postea tamen disp. 2. de spes, sect. 2. num. 5. dicit, intra genus peccati contra spem reperiri posse peccatum ali-quod gravius quocunque peccato infidelitatis. Quia nimirum à virtute spei elicitur amor concupiscentiæ erga Deum, vt bonum proprium. Quare odium Dei vt boni proprii, quod directè opponitur illi amor, opponitur etiam spei, & est gravius peccatum ex genere suo omni infidelitate, & hæresi; quia est magis directæ, & formalis auersio à Deo, & quia immediatè attingit Deum, infidelitas verò, solum mediante actu nostro, & denique, quia malitia, seu culpa ipsa est immediatè in voluntate: ergo ea est ex suo genere gravior, quæ per se corrumpit maiorem honestatem voluntatis: sed virtus spei perfectior est, quam fides, saltem vt fides est in voluntate, atque ideo in genere virtutis, vt probaverat disp. 1. sect. 6. quia fides proptèr est in voluntate, non est virtus Theologica, sed moralis, cum non habeat Deum pro obiecto, sed actum credendi Deo: spes verò proptèr est in voluntate, est Theologica, & terminatur ad ipsum Deum. Imò addit habitum fidei intellectualem esse etiam minus perfectum habitum spei; vnde dicto num. 5. concludit, summum peccatum contrarium spei, esse maius maximo peccato fidei contrario; nempe odium illud Dei, quod paulò superius num. 3. explicuerat per has voces: *volè potius in re alia, quam in Deo ponere felicitatem meam*: qui actus oriri potest, vel ex ira, vel ex nimio amore creaturarum. Loquendo verò (inquit num. 5.) de proprio actu desperationis, qui non oritur ex odio Dei, sed ex radio, vel ex alia tentatione, ob quam aliquis desistit voluntariè à prosecutione beatitudinis, tanquam à re impossibili, vel nunquam futura, probabile est infidelitatem, & maxime hæresim, esse gravius peccatum tali desperatione, propter rationem D. Thomæ. Hec Suarez.

P. Hurtado partim hac Suarij doctrina excitatus, partim aliis argumentis, non parum discessit à doctrina S. Thomæ supra adducta. Vnde disp. 69. sect. 3. in primis multa affert contra id, quod S. Thomas dixerat, desperationem esse maius peccatum infidelitate, quoad reparationem, & occasionem respiscendi: eo quod qui desperat, non

Odium Dei ex genere suo est gravissimum omnium peccatorum, secundum peccatum infidelitatis: tertio, desperationis.

SECTIO II.

Comparatur gravitas infidelitatis cum alijs peccatis.

33 **D**E hoc agit S. Thomas quæst. 10. art. 3. & infra quæst. 20. art. 3. vbi comparat desperationem de virtute fidei divina.

R r 2

34